

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 18.09.2022
Published /Yayınlanma 31.10.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Gökgöl, T. & İşisağ, K.U. (2022). Henrik Gottlieb'in altyazı çeviri stratejilerinin beş farklı film türünde incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(88), 2082-2089.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3303>

Öğr. Gör. Teslime GÖKGÖL

<https://orcid.org/0000-0003-3401-0277>

Konya Teknik Üniversitesi, Rektörlük, Konya / TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Korkut Uluç İŞİSAĞ

<https://orcid.org/0000-0002-3569-4669>

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü, Ankara / TÜRKİYE

HENRIK GOTTLIEB'İN ALTYAZI ÇEVİRİ STRATEJİLERİNİN BEŞ FARKLI FİLM TÜRÜNDE İNCELENMESİ¹

ANALYSIS OF HENRIK GOTTLIEB'S SUBTITLE TRANSLATION STRATEGIES IN FIVE DIFFERENT FILM GENRES

Issue/Sayı: 88

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Çeviri, antik çağlardan günümüze dek süregelen ve teknolojinin ilerlemesi ile farklı boyutlar kazanan bir alandır. Bunun en somut örneği, 1920'li yıllarda çeviri alanı içerisinde yerini bulan ve daha önceleri kısıtlamalar nedeniyle her ne kadar bir çeviri türü olarak görülmesi de günümüzde araştırmaların ve çalışmaların arttığı görsel-ışitsel çeviri (GİÇ) alanıdır. GİÇ, sunulan görsel ışitsel materyallerin diller arası aktarılmasını ifade eden bir alandır. Türkiye'de GİÇ denildiğinde dublaj, dış ses ve altyazı olmak üzere üç farklı görsel ışitsel çeviri türünden bahsetmek mümkündür. Bu çalışmada görsel ışitsel çeviri türlerinden olan altyazılar Henrik Gottlieb'in altyazı çeviri stratejileri (açıklama, yorumlama, aktarım, benzetme, çeviri yazı, değiştirme, azaltma, atlama, silme, vazgeçme) ışığında İngilizceden Türkçeye gerçekleştirilen altyazı çevirilerinde kullanılıp kullanılmadığı ve eğer kullanıldıysa bu stratejilerin kullanım oranlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, aksiyon dalında *Kara Şövalye*, Bilim Kurgu dalında *Başlangıç*, Dram dalında *Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi*, Komedi dalında *Zombilerin Şafağı* ve korku dalında *Kapan* filminin ilk 30 dakikalık bölümleri ele alınmıştır. Bütüncü temelli yaklaşımın kullanıldığı bu çalışmada gerçekleştirilen analizler betimleyici ve karşılaştırmalı olarak sunulmuş ve her bir strateji açıklamaları ve örnekleriyle birlikte değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görsel-İşitsel Çeviri (GİÇ), Altyazı Çevirisi, Henrik Gottlieb, Altyazı Çeviri Stratejileri.

ABSTRACT

Translation is a field that has existed since ancient times and gained different dimensions through developments in technology. One of the concrete examples of this is the field of Audio-Visual Translation (AVT) which has not been considered as a type of translation for a long time due to its limitations but has taken its place within Translation Studies in the 1920s, and the number of researches and studies on this field have increased today. AVT expresses the interlingual transfer of presented audio-visual materials. When it is said AVT, three different audiovisual types come to mind in Turkey: dubbing, subtitling, and voice-over. In this study, subtitling, a type of audiovisual translation, will be analyzed in the light of Henrik Gottlieb's subtitle translation strategies (explanation, paraphrase, transfer, imitation, transcription, dislocation, condensation, decimation, deletion, resignation) to determine whether these strategies can be applied in the translation of subtitles from English into Turkish and if they can be, to find out usage rate. Accordingly, the first 30 minutes of the movies, *The Dark Knight* in action, *Inception* in science fiction, *Hachi: A Dog's Tale* in drama, *Shaun of the Dead* in comedy and *Get Out* in horror are discussed. In this study, where the corpus-based approach has been used, the analyzes performed have been presented descriptively and comparatively, and each strategy has been evaluated via its explanations and examples.

Keywords: Audio Visual Translation (AVT), Subtitle Translation, Henrik Gottlieb, Subtitle Translation Strategies.

¹ Bu makale ilk yazarın, ikinci yazar danışmanlığında yürütmekte olduğu doktora tez çalışması kapsamında üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Çeviri, farklı dil konuşan ve farklı kültürlere sahip insanlar arasında her zaman bir iletişim kaynağı olmuştur ve teknolojinin gelişmesi ile bazı alanlar yok olurken, çeviri alanı varlığını korumaya ve farklı boyutlar kazanmaya devam etmiştir. 1891 yılında *Edison Company* tarafından geliştirilen *kinetoskop* ve 1895 yılında Lumiere kardeşler tarafından icat edilen sinematograf, çeviri alanında yeni bir alanın, görsel-ışitsel çeviri alanının ortaya çıkmasını sağlamıştır. GİÇ, görsel-ışitsel eserlerde ve ürünlerde bulunan sözlü bileşenlerin bir dilden diğerine aktarılmasına atıfta bulunmak için kullanılan terimdir (Chiaro, 2012:1050). Bu alan, her ne kadar ilk başlarda alansal ve zamansal kısıtlamalar nedeniyle bir çeviriden ziyade bir adaptasyon türü olarak değerlendirilse de (akt. Sacconi, 2013:14) bu alana olan ilginin artmasıyla akademik bir disiplin olarak genişlemeye ve daha da pekişmeye başlamıştır (Diaz Cintas, 2008: 1). Ülkemizde en sık karşılaşılan temel görsel-ışitsel çeviri türleri dublaj ve altyazıdır (Şahin, 2015: 972).

Dublaj, orijinal dilin ana dil olmadığı ülkelerde yayınlamak amacıyla kaynak dilin ses parçasının hedef dilin ses parçasına tamamen değiştirilmesini öngören diller arası bir görsel-ışitsel çeviri türüdür (Luyken, Herbst, Langham-Brown, Reid & Spinhof 1991:31). Altyazı ise kaynak dildeki konuşmaları, ekrandaki görüntüleri ve sesli betimleme ve şarkı sözleri gibi öğeleri yazılı metin olarak ekranın alt kısmında sunan bir çeviri faaliyetidir (Diaz-Cintas ve Remael, 2007: 8). Altyazı, GİÇ türleri içinde en çok tercih edilen çeviri yöntemi olarak kabul edilmektedir (Diaz-Cintas, 2013: 119-132).

Gottlieb, film çevirisi için altyazı ve dublaj olmak üzere iki yöntemden bahseder ve altyazıların genellikle bir veya iki satırdan oluştuğunu ve resmin altında sunulduğunu vurgular (1998: 244). Altyazı, dil ve teknik yönünden ikiye ayrılır ve bunlar kendi içinde ikişer madde olarak sınıflandırılmaktadır. İlki, dil içi altyazılardır ve işitme güçlüğü çekenler ve/veya sağır ve dil öğrenenler için altyazılandırma olarak maddelendirilmiştir. İkincisi ise diller arası altyazılardır ve açık ve kapalı altyazılar olmak üzere ikiye ayrılır. Açık altyazılar sinemalarda gösterilen ve filmlerde sunulan altyazılardır. Kapalı altyazılar ise işitme engelliler ve sağır için yayınlanan ve herhangi bir teknolojik aletle ya da uzaktan kumanda ile seçilebilir ve aynı programın eş zamanlı olarak farklı versiyonlarını izlemeye imkân tanır (Gottlieb, 1998: 321-322).

Dil içi altyazı aynı dilde gerçekleştirilen altyazıdır (Gottlieb, 1997). Aynı kaynak dil ve hedef dil arasındaki ilişki ile ilgilidir. Alternatif olarak, dil içi girişim olarak da adlandırılır ve aynı dil içerisinde gerçekleştiğinden, dil içi altyazı - transkripsiyonun olduğu yerde ortaya çıkar (Bartoll, 2004: 57). (Diaz-Cintas ve Remael, 2007:199) ise bu görüşü tekrarlar ve dilde herhangi bir değişiklik olmadığını teyit eder, bu yüzden bunu altyazı yerleştirme olarak adlandırır. Gottlieb (2005: 247) bu altyazıyı dikey altyazı olarak adlandırmaktadır; bu, yalnızca modun değiştirildiğini, ancak bu değişikliğin dilde olmadığını, orijinal dilin yazılı olarak belirtildiğini ifade eder. Bu tür temel olarak: sağır ve işitme engelliler, dil öğrenenler ve karaoke şarkıcıları (Diaz-Cintas ve Remael, 2007; Gottlieb, 2005; O'Connell, 2007) gibi gruplara yöneliktir.

Dil içi alt yazılarda kaynak materyalin diliyle altyazı aynı dildedir, ancak şu unutulmamalıdır ki altyazılarda teknik açıdan kısıtlamalar vardır ve altyazılar bu kısıtlamalar dikkate alınarak sunulur.

Diller arası altyazı, kelimenin tam anlamıyla iki dil arasındaki altyazıdır (Gottlieb, 1997). Kaynak dilden hedef dile farklı kaynak ve hedef diller arasındaki ilişkiyi belirleyen bir aktarımdır (Diaz Cintas, 2006: 199) ya da alternatif bir terim olarak “diller arası altyazı yerleştirme” kavramı kullanılabilir (Bartoll, 2004: 57). Bu tür, Ivarsson'un kategorilerindeki çok dilli altyazıya benzer şekildedir. Bu türün özünde her ne kadar geleneksel çeviri yerine altyazı çevirisi olsa da iki dil arasında bir aktarım ya da çeviri olması gerekmektedir. Bu grupta sadece iki dil değil aynı zamanda konuşma ve yazma olmak üzere iki boyut olduğu unutulmamalıdır. Bu yüzden, alternatif olarak diyagonal altyazı veya oblik altyazı olarak adlandırılabilir (Gottlieb, 1997:71-72) ve hem mod hem de dilin değiştirildiğini, bir dilde konuşulurken başka bir dilde yazıldığı anlamına gelir.

Diller arası altyazılarda hem çeviri hem de teknik bilgiler önemlidir. Bu nedenle altyazılarda kısıtlamaların dikkate alınarak çevirinin uygun stratejilerle gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

Altyazının en önemli unsuru zaman ve alandır. Altyazılar belirli bir zaman dilimi içerisinde kısıtlı bir sürede ve sınırlı bir alanda ekranda görünürler. Altyazıda, kaynak dilde belirtilen her şeyi çevirip izleyiciye sunmak zor bir eylemdir. Çünkü altyazıda kısıtlamalar vardır ve yapılan aktarımlarda anlam bozulmadan ya da önemli bilgiler atlanmadan azaltmalar yapılmalıdır. Altyazı, iki satırı aşmamalı, boşluklar dahil en fazla 60-70 karakter olmalı ve altı saniyeden fazla ekranda görünmemelidir

(Pedersen, 2011:19). Bu kısıtlamaların yanı sıra sadece konuşulanlar değil, ekranda özellikle gösterilen önemli tabela, not, gazete ve benzeri unsurlar da çevrilmelidir (Diaz Cintas ve Remael, 2007). Bu ve buna benzer unsurlar çevirmenlerin belirli stratejiler kullanmasını gerektirir.

2. HENRİK GOTTLIEB'İN ALTYAZI ÇEVİRİ STRATEJİLERİ

Henrik Gottlieb, altyazı çevirileri ile ilgili olarak 10 farklı stratejiden bahseder (Ghaemi ve Benjamin, 2010); bunlar, açıklama, yorumlama, aktarım, benzetme, çeviri yazı, değiştirme, azaltma, atlama, silme ve vazgeçmedir (Taylor, 2000:161-170). Bu stratejilerin tanımları ve açıklanmalı örnekleri şu şekildedir:

1- Açıklama, hedef dilde değiştirilemeyen bazı kültürel nüanslar nedeniyle orijinal bir açıklama gerektiğinde kullanılır.

Tablo 1- Açıklama Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	Carmine Falcone in Arkham...	Carmaine Falcone, Arkham Cezaevi'nde.
Başlangıç	-	-
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	-	-
Zombilerin Şafağı	-	-
Kapan	I loved every goddamn puff i took-- she puts me under once,	Missy bir kez hipnotize ettikten sonra sigara görmek bile midemi bulandırıyor.

Açıklama stratejisinin beş farklı film türünde değerlendirildiği Tablo 1'de filmlerden alınan cümlelerin altyazı çevirileri incelendiğinde çevirmenin izleyicinin konuşma akışını çok doğal bir şekilde takip edebilmesi ve anlamsal kafa karışıklığı yaşamadan olay örgüsünü algılayabilmesi için altyazı kısıtlamalarını dikkate alarak olabilecek en iyi şekilde açıklamalar sunduğu görülmektedir. Örneğin, orijinal dilde "Carmine Falcone in Arkham..." şeklinde belirtilen ifade Türkçeye "Carmine Falcone Arkham'da..." şeklinde çevrilmiş olsaydı Arkham izleyici tarafından bir şehir adı gibi düşünülebilirdi ve bu durum izleyici Arkham'ın aslında bir cezaevi olduğunu anlayana kadar devam ederdi ve ne olduğu anlaşıldığında ise izleyicinin altyazı çevirisine karşı güveni sarsılabilirdi.

2- Yorumlama, orijinalin anlatım biçiminin hedef dilde aynı söz dizimsel yolla yeniden inşa edilemediği durumlarda başka sözlere başvurulmasıdır.

Tablo 2- Yorumlama Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	My business, repeat customers.	Benim işimde müşteri geri gelmeli.
Başlangıç	Once an idea has taken hold of the brain, it's almost impossible to eradicate. An idea that is fully formed, fully understood, that sticks.	Beynimize bir fikir girdi mi, bundan tamamen kurtulmanız imkansızdır. Tamamen düşünülmüş, anlaşılmalı bir fikir girdiği yerde kalır.
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	Puppy! Puppy! CATE: Hey, puppy! Puppy! Puppy, come on! That's good.	Ufaklık, ufaklık! Hey ufaklık, bana bak. Güzel.
Zombilerin Şafağı	Yeah, I spoke to him. He's only got Henry.	Onunla konuştum. Sadece bir içimlik var.
Kapan	No, no, no, no, no, no, no. -No, no, no, no? -No, no, no, no, no.	- Hayır, olmaz. - Yok artık, yapma.

Yorumlama stratejisinin beş farklı film türünde değerlendirildiği Tablo 2'de, filmlerden alınan cümlelerin altyazı çevirileri incelendiğinde çevirmenin orijinal dilde sunulan ve orijinal dilde rahatça kavranabilecek ifadeleri Türkçeye aktarıırken sahneye ve olay örgüsüne uygun şekilde yorumlayarak sunduğu görülmektedir. Örneğin, "My business, repeat customers." şeklinde belirtilen ifade Türkçeye "Benim işim, müşterileri tekrar etmek" olarak çevrilebilecekken çevirmen hedef dil ve kültürün konuyu daha net anlaması için sahneyi ve olay örgüsünü dikkate alarak "benim işimde müşteri geri gelmeli" ifadesini kullanmıştır. Bu da açık ve net bir şekilde çevirmenin yorumlama yaptığını göstermektedir. Diğer örneklerde de benzer durum mevcuttur.

3- Aktarım, kaynak metnin eksiksiz ve doğru bir şekilde çevrilmesi stratejisini ifade eder.

Tablo 3- Aktarım Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	- I heard he wears makeup. - Makeup?	- Makyaj yapıyor muş. - Makyaj?
Başlangıç	Are you here to kill me? I want to know the name of your employer.	Beni öldürmek için mi buradasın? İşverenin adı öğrenmek istiyorum.
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	Someone must be looking for you.	Birileri seni arıyor olmalı.
Zombilerin Şafağı	It's not the only place in the world, Shaun!	Dünyadaki tek yer orası değil, Shaun!
Kapan	Well, that was a dollar you decided to spend -on nicotine and tobacco.	O doları nikotine ve tütüne harcamaya karar veren sendin sonuçta.

Aktarım stratejisinin beş farklı film türünde değerlendirildiği Tablo 3'te filmlerden alınan cümlelerin altyazı çevirileri incelendiğinde çevirmenin orijinal dilde sunulan içeriği sahne ve olay örgüsünü kısıtlamaları da dikkate alarak tam ve eksiksiz olarak izleyiciye sunduğu görülmektedir.

4- Benzetme, aynı biçimleri korumayı ifade eder, tipik olarak kişi ve yer adlarında bu strateji kullanılır.

Tablo 4- Benzetme Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	See, Batman has shown Gotham your true colors, unfortunately.	Batman, Gotham'a ne yazık ki gerçek yüzünüzü gösterdi.
Başlangıç	Ariadne? I'd like you to meet Mr. Cobb.	Ariadne? Bay Cobb'la tanışmanı istiyorum.
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	Whoa! No, no, no! Hach. Hach. Hach. Hach.	Hayır, hayır. Hach. Hach.
Zombilerin Şafağı	I'm gonna end up in that pub, every night, for the rest of my life, Yeah. What about John, then?	Eğer bir şey yapmazsam, sonum o pub olacak, Evet. Ya John?
Kapan	get all his friends together-- bocce ball, badminton...	Bütün arkadaşlarıyla toplanır, bocce, badminton falan oynarlardı.

Benzetme stratejisinin beş farklı film türünde değerlendirildiği Tablo 4'te filmlerden alınan cümlelerin altyazı çevirileri incelendiğinde çevirmenin yer ve kişi adları gibi kültüre özgü adları çevirme konusunda benzetme stratejisi kullandığı görülmektedir. Öyle ki çevirmen özel ifadeleri okudukları gibi yazmak ya da hedef kültüre uyarlamak yerine aynı şekilde yazmayı tercih etmiştir.

5- Çeviri yazı, bir terimin kaynak metinde bile olağandışı olduğu durumlarda kullanılır, örneğin üçüncü bir dil veya uydurma bir dil kullanımı varsa ya da orijinal bir tür özel efekt kullandığında başvurulur.

Tablo 5- Çeviri Yazı Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	We talking rottweilers or Chihuahuas?	Rotweiler mi, Çivava mı?
Başlangıç	Stateside.	A.B.D.'ye.
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	Mmm. "Yamanashi." PARKER: What is that? Hachi. What? It's Japanese for "Eight." Lt's Japanese for "Eight."	"Yamanashi". - O nedir? - Hachi. - Ne? - Japoncada 8 demek.
Zombilerin Şafağı	The anagram of "meat" is "team."	Ekibin anagramı pikedir.
Kapan	-	-

Çeviri yazı stratejisinin beş farklı film türünde değerlendirildiği Tablo 5'te çevirmen orijinal dilde farklı bir dilden alıntı olarak sunulan ifadeleri izleyiciye sunarken olağandışı durumu izleyicinin anlayacağı şekilde sunmak için çeviri yazı stratejisini benimsemiştir. Örneğin, "Chihuahuas" kelimesi İspanyolca bir kelimedir ve orijinal dili İngilizce olan filmde bu kelimenin altyazıda izleyicinin anlayacağı şekilde sunulmasının en iyi yolu okunuşunu yazmak olduğundan çevirmen çeviri yazı stratejisini okuduğu gibi yazmak olarak benimsemiştir. Çeviri yazı stratejisini benzetmeden ayıran en önemli özellik budur. Benzetmede yer, kişi ve benzeri adlar olduğu gibi yazılırken çeviri yazıda genellikle benimsenen okuyucunun dikkatini dağıtmayacak şekilde söylendiği gibi yazılmasıdır.

6- Değişirme, etkinin çevirisinin içerikten daha önemli olduğu durumlarda benimsenir, örneğin bir çizgi filmde bir şarkı olduğunda başvurur.

Tablo 6- Değişirme Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	Whenever you stitch yourself up, you do make a bloody mess.	Ne zaman kendi yaralarınızı dikseniz ortahği kan götürüyor.
Başlangıç	It's something, isn't it?	Bu olağanüstü, değil mi?
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	Oh, man!	Vay canına!
Zombilerin Şafağı	- Just the two of us. - Cock it. Can I get any of you cunts a drink?	- Sadece ikimiz. - Hay anasını. Siz pisliklere içecek bir şey getireyim mi?
Kapan	Gosh, I'm serious, though. Feel like a sore thumb out here.	Tanrım, ciddiğim ama. Burada kabak gibi ortada duruyorum.

Değişirme stratejisinin beş farklı film türünde değerlendirildiği Tablo 6'da filmlerden alınan cümlelerin altyazı çevirileri incelendiğinde çevirmenin cümlenin birebir aktarılmasından ziyade olay örgüsü içerisinde aynı etkiyi yaratacak şekilde ifadeler kullandığı görülmektedir. Örneğin, çevirmen "feel like a sore thumb out here" ifadesi "ayan beyan ortadayım" şeklinde çevirmek yerine "kabak gibi ortada duruyorum" ifadesini kullanarak efekti istenilen şekilde etkili hale getirmiştir.

7- Azaltma, metnin mümkün olan en az rahatsız edici şekilde konunun özünü yansıtacak şekilde kısaltılmasıdır.

Tablo 7- Azaltma Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	I thought the DA just played golf with the mayor.	Başsavcımın sadece golf falan oynadığını sanırdım.
Başlangıç	-	-
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	-	-
Zombilerin Şafağı	-	-
Kapan	Dad, this is why i don't bring people to the house anymore.	Baba, bu yüzden kimseyi davet etmiyorum.

Azaltma stratejisinin beş farklı film türünde değerlendirildiği Tablo 7'de filmlerden alınan cümlelerin altyazı çevirileri incelendiğinde çevirmenin sahne ve olay örgüsünü dikkate alarak ifadeleri en az rahatsız edici şekilde çevirdiği görülmektedir. Örneğin, "I thought the DA just played golf with the mayor." ifadesi çevrilirken "mayor" kelimesinin "belediye başkanı" olarak Türkçe altyazıda yer almadığı görülmektedir. Sahneler ve olay örgüsü dikkate alındığında çeviride yer alması gerekmediğinden çevirmen azaltma stratejisini kullanmıştır. Diğer örnekte ise "Dad, this is why i don't bring people to the house anymore" ifadesi "Baba, bu nedenle artık insanları evimize getirmiyorum" şeklinde çevrilmesi gerekirken çevirmen "Baba, bu yüzden kimseyi davet etmiyorum." diyerek hem kısıtlamaları dikkate almış hem de konunun özeti olacak ve ifade daha net anlaşılacak şekilde ifadeyi sunmuştur.

8- Atlama, çoğu kez söylem hızı nedeniyle, potansiyel olarak önemli unsurların bile ihmal edildiği aşırı bir yoğunlaşma biçimidir.

Tablo 8- Atlama Stratejisinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Film	İngilizce	Türkçe Altyazı Çevirisi
Kara Şövalye	The numbers are solid. Do them again. Wouldn't want the trust fund to run out, now, would we?	Tüm rakamlar olumlu. Tekrar üstünden geç. ---- Bay Wayne'in şahsi fonlarının düşmesini istemeyiz.
Başlangıç	-	-
Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi	Admit it. Admit it. You do.	İtiraf et, istiyorsun.
Zombilerin Şafağı	I want to get out there and do more interesting stuff. I want to live a little.	İlginç şeyler yapmak, yaşamak istiyorum.
Kapan	Nice to meet you. Your father's very excited. Anyway, yeah, missy. Yes. Come on in, please. Welcome to our home. -so, how was your drive in?	Tanıştığımızı memnun oldum. Eee, yolculuk nasıldı?

Tablo 11- Henrik Gottlieb'in Altyazı Çeviri Stratejilerinin Beş Farklı Film Türünde Değerlendirilmesi

Strateji	Kullanım Sıklığı ve Yüzdesi	Kara Şövalye (Aksiyon)	Başlangıç (Bilim Kurgu)	Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi (Dram)	Zombilerin Şafağı (Komedi)	Kapan (Korku)
Açıklama (expansion)	Kullanım Sıklığı	2	0	0	0	8
	Yüzdesi	0,42	0	0	0	1,66
Yorumlama (paraphrase)	Kullanım Sıklığı	29	2	5	3	6
	Yüzdesi	6,08	0,52	1,14	0,6	1,24
Aktarım (transfer)	Kullanım Sıklığı	395	355	405	391	340
	Yüzdesi	82,81	92,94	92,04	78,2	70,54
Benzetme (imitation)	Kullanım Sıklığı	4	3	11	10	1
	Yüzdesi	0,84	0,78	2,5	2	0,21
Çeviri yazı (transcription)	Kullanım Sıklığı	2	2	3	6	0
	Yüzdesi	0,42	0,52	0,68	1,2	0
Değiştirme (dislocation)	Kullanım Sıklığı	38	20	3	52	100
	Yüzdesi	7,96	5,24	0,68	10,4	20,75
Azaltma (condensation)	Kullanım Sıklığı	1	0	0	0	3
	Yüzdesi	0,21	0	0	0	0,62
Atlama (decimation)	Kullanım Sıklığı	5	0	11	23	8
	Yüzdesi	1,05	0	2,5	4,6	1,66
Silme (deletion)	Kullanım Sıklığı	1	0	1	10	11
	Yüzdesi	0,21	0	0,23	2	2,28
Vazgeçme (resignation)	Kullanım Sıklığı	0	0	1	5	5
	Yüzdesi	0	0	0,23	1	1,04

Aksiyon, bilim kurgu, dram, komedi ve korku dalında altyazı çevirileri yapılan Kara şövalye, Başlangıç, Hachi: Bir Köpeğin Hikayesi, Zombilerin Şafağı ve Kapan filmlerinin çevirilerinde Henrik Gottlieb'e ait stratejilerden en çok kullanılan stratejinin aktarım (transfer) stratejisi olduğu görülmektedir.

Tablo 12- Henrik Gottlieb'in Altyazı Çeviri Stratejilerinin Beş Farklı Film Türüne Göre Kullanım Sıklığı ve Yüzdesi

Strateji	Kullanım Sıklığı ve Yüzdesi	
Açıklama (expansion)	Kullanım Sıklığı	10
	Yüzdesi	0,44
Yorumlama (paraphrase)	Kullanım Sıklığı	45
	Yüzdesi	1,97
Aktarım (transfer)	Kullanım Sıklığı	1886
	Yüzdesi	82,68
Benzetme (imitation)	Kullanım Sıklığı	29
	Yüzdesi	1,27
Çeviri yazı (transcription)	Kullanım Sıklığı	13
	Yüzdesi	0,57
Değiştirme (dislocation)	Kullanım Sıklığı	213
	Yüzdesi	9,34
Azaltma (condensation)	Kullanım Sıklığı	4
	Yüzdesi	0,18
Atlama (decimation)	Kullanım Sıklığı	47
	Yüzdesi	2,06
Silme (deletion)	Kullanım Sıklığı	23
	Yüzdesi	1,01
Vazgeçme (resignation)	Kullanım Sıklığı	11
	Yüzdesi	0,48

Stratejiler değerlendirmeye alındığında ise: En çok kullanılan strateji %82,68 ile aktarım olmuş ve bunu %9,34 ile değiştirme, %2,06 ile atlama, %1,97 ile yorumlama, %1,27 ile benzetme, %1,01 ile silme, %0,57 ile çeviri yazı, %0,48 ile vazgeçme, %0,44 ile açıklama ve %0,18 ile azaltma takip etmiştir.

4. SONUÇ

Henrik Gottlieb'in altyazı çeviri stratejilerinin beş farklı film türünde incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde İngilizceden Türkçeye altyazı çevirisi gerçekleştirilen filmlerde Henrik Gottlieb'in altyazı çeviri stratejilerinin İngilizceden Türkçeye gerçekleştirilen altyazı çevirilerinde uygulanabildiği görülmektedir. Bu duruma istinaden kullanılan stratejilerin film türlerine göre farklılık göstermediği, film diyaloglarının, aktörlerin konuşma hızının, büründükleri rollerin kişiliklerini yansıtmak için seçilen kelimelerin, karakterlerin birbirlerine yakınlıklarının, olay örgüsünün ve benzeri unsurların kullanılan stratejilerin kullanım sıklıklarını ve oranlarını etkilediği söylenebilir.

Bahsi geçen stratejilerin tamamını kullanmak ya da bir kısmını kullanmamak tamamen çevirmenin inisiyatifindedir; öyle ki, altyazıda kısıtlamalar dikkate alındığında çevirmen en önemli kısımları bile atlamak zorunda kaldığı atlama stratejisini ya da izleyici kitlesini dikkate alarak açıklama stratejisini uygulamak zorunda kalabilir.

Altyazı çeviri stratejilerini doğru bir şekilde seçmek ve uygulamak için çevirmenin altyazı kısıtlamalarını bilmesi, kaynak dil ve kültürün yanı sıra hedef dile ve kültüre hâkim olması gerekir.

İngilizce-Türkçe altyazı çevirilerinde dikkat çeken bir diğer nokta ise altyazı çevirilerinin Türkiye’de genellikle farklı alanlarda uzmanlığa sahip dil bilen kişiler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu nedenle, görsel işitsel çeviri teknik ve pratik açıdan öğretilmek üzere Mütercim Tercümanlık bölümlerinin müfredatlarında yer alabilir.

KAYNAKÇA

- Bartoll, E. (2004). *Parameters for the classification of subtitles*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Chiaro, D. (2012). *Audiovisual translation*. The encyclopedia of applied linguistics.
- Diaz Cintas, J. & Remael, A. (2007). *Audiovisual translation: Subtitling*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Diaz Cintas, J. (2008). *The didactics of audiovisual translation*. Philadelphia: John Benjamins.
- Díaz Cintas, J. (2013). *The technology turn in subtitling*. Translation and Meaning–Part, 9, 119-232.
- Ghaemi F. & Benjamin, J. (2010). Strategies Used in the Translation of Interlingual Subtitling. *The Journal of English Studies*, 1, 39-49.
- Gottlieb, H. (1997). *Subtitles, Translation & Idioms*. Thesis. University of Copenhagen, Copenhagen.
- Gottlieb, H. (1998). *Subtitling*. Routledge Encyclopedia of Translation Studies, Londra.
- Gottlieb, H. (2005). *Multidimensional Translation: Semantics turned Semiotics*. Proceedings of the Marie Curie Euroconferences MuTra: Challenges of Multidimensional Translation (EU High Level Scientific Conference Series). Nauert, S. ve Gerzymisch-Arbogast, H. (Eds.). Saarbrücken: MuTra.
- Luyken, G.M., Herbst, T., Langham-Brown, J., Reid, H. ve Spinhof, H. (1991). *Overcoming Language Barriers in Television: Dubbing and Subtitling for the European Audience*. Manchester: European Institute for the Media.
- O’Connell, E. (2007). *Screen Translation*. In Kuhlweiczak, P. and Littau, K. (Eds.). A Companion to Translation Studies. Clevedon, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters LTD.
- Pedersen, J. (2011). *Subtitling norms for television: An exploration focussing on extralinguistic cultural references*. Philadelphia: John Benjamins.
- Sacconi, S. (2013). *“How The Nanny has become La Tata” : analysis of an audiovisual translation product*. Yüksek Lisans Tezi. Università degli Studi di Padova. İtalya.
- Şahin, A. (2015). Film Çevirilerinde Artı ve Eksileriyle Altyazı Yöntemi. *The Journal of International Social Research* 8 (37), 971-976.
- Taylor, C.H. (2000). *The Subtitling of Film; reaching another community*, in E. Ventola (ed.), Discourse and Community; Doing Functional Linguistics, Gunter Narr Verlag, Tübingen: 309-327.